

Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste

Oppivelvollisuuden laajentamisen valmisteluvaiheet ja alustava aikataulu

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Oppivelvollisuuden laajentamisen seurantaryhmä

Säännösluonnokset oppivelvollisuuslaiksi

23.1.2020

OKM, Jukola

1 § Oppivelvollisuuden tavoitteet

- Yhteiskunnassa tarpeellinen perusosaaminen edellyttää perusopetuksen jälkeisiä opintoja.
- Pykälään päivitetty laajentuvan oppivelvollisuuden ja tämän lain tavoitteet. Pykälässä näkyy perusopetuslain (= oppivelvollisuuden) tavoitetta vahvemmin perustuslain 16 § 2 mom. mukainen julkisen vallan velvollisuus ”turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä”.
- Pykälän 3 mom. mukaan perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen tavoitteista säädetään edelleen asianomaisissa laeissa ja niillä voi olla omia toisistaan poikkeavia (toki ei ristiriitaisia) tavoitteita.

2 § Oppivelvollisuuden alkaminen ja päätyminen

- Oppivelvollisuuden alkaminen säädetty vastaavasti kuin nykyisessä perusopetuslaissa.
- Pidennetty oppivelvollisuus ennallaan.
- Oppivelvollisuus päättyy sinä päivänä, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta. Maksuttomuudesta säädetään laissa erikseen, eikä se olisi sidottu oppivelvollisuuden keston, vaan olisi tätä laajempi.

3 § Oppivelvollisuuden suorittaminen

- Oppivelvollisen on (kuten nykyisinkin) osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen, kunnes perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.
- Perusopetuksen jälkeinen oppivelvollisuus suoritettaisiin pääsääntöisesti lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa koulutuksessa.
- Tulee *suorittaa* lukion *oppimäärää* tai tulee *suorittaa* ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammatillista *tutkintoa*.
 - = Suorittamisen keinoista ei oppivelvollisuuslaissa säädettäisi.

3 § Oppivelvollisuuden suorittaminen

- Voi suorittaa myös toisen asteen tutkintotavoitteeseen koulutukseen valmentavissa opinnoissa.
- Tai kansanopistojen ns. pitkällä linjoilla. Vapaata sivistystyötä koskevaan lakiin säädettäisiin Opetushallitukselle toimivalta antaa oppivelvollisten opetukseen sovellettavat opetussuunnitelman perusteet.
- Oppivelvollinen, joka ei saa suoritettua perusopetuksen oppimäärää sen lukuvuoden päättyessä kun täyttää 17 vuotta, voi jatkaa opintoja myös aikuisten perusopetuksessa tai osallistumalla toisen asteen tutkintotavoitteiseen tai niihin valmistavaan koulutukseen.

3 § Oppivelvollisuuden suorittaminen

- Myöhään tulleet maahanmuuttajat, jolta puuttuu tutkintotavoitteisen tai niihin valmistavan koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen- tai ruotsin kielen taito, mutta jotka eivät ole varsinaisesti perusopetuksen tarpeessa, voivat opiskella
 - aikuisten perusopetuksessa (lukutaitomoduli) tai
 - maahanmuuttajille kohdennetussa luku ja kirjoitustaidon ja suomen tai ruotsin kielen taidon opintoja ja muita kotoutumislain tavoitteiden mukaisia sisältöjä toteuttavassa kokopäiväisessä vapaan sivistystyön koulutuksessa.
- Työ ja elinkeinoministeriön alainen kilpailutettu kotoutumiskoulutus jäisi oppivelvollisilta pois.

4 § Opintojen riittävä edistyminen

- Opintojen edistytävä siten kuin ao. koulutusta koskevassa laissa säädetään
- Lukiokoulutuksen oppimäärä ja suoritus aika, ei muutoksia
- Ammatillisen perustutkinnon perusteet: tutkinnot vastaavat laajuudeltaan kolmen vuoden opintoja
 - oppivelvollisten HOKS laadittava siten, että suorittaa tutkinnon perusteiden mukaisessa ajassa
- Myös erilaisten valmistavien koulutusten suoritusajasta säädetty (VALMA, LUVA, kymppiluokka)
- Vapaan sivistystyön lainsäädäntö edellyttää tarkennuksia

5 § Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

- Oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi tai toistaiseksi (koskee perusopetuksen jälkeisiä oppivelvollisuusopintoja)
 - pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi, joka estää oppivelvollisuuden suorittamisen
 - äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi
- Hakemuksesta
 - koulutuksen järjestäjä tai kunta päättää (monijäseninen toimielin tms.)
 - kaikilla oikeus opiskella

5 § Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

- Jos opiskelija on määräaikaisesti erotettu tai opiskeluoikeus on pidätetty
 - koulutuksen järjestäjän laadittava suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta
 - oppivelvollisuuden suorittaminen itsenäisesti, muut oppimisympäristöt, siirtyminen muuhun koulutukseen
- Järjestäjän ilmoitusvelvollisuus asuinkunnalle, jos ei noudata suunnitelmaa

6 § Hakeutumisvelvollisuus

- Hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä tutkintotavoitteiseen tai valmistavaan koulutukseen
- Hakeutumisvelvollisuus jatkuu, jos ei saa tai vastaanota koulutuspaikkaa

6 § Hakeutumisvelvollisuus

- Jos opiskelija aikoo keskeyttää opintonsa
 - ennen eroilmoituksen hyväksymistä osoitettava, että on uusi opiskelupaikka
- Jos koulutuksen järjestäjä katsoo opiskelijan eronneeksi poissaolojen perusteella
 - selvitettävä opiskelijan jatkosuunnitelmat
 - tarvittaessa ohjaus muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen
 - ilmoitus kunnalle, jos opiskelijalla ei ole uutta opiskelupaikkaa

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus ja valvonta

- Valvontavelvollisuus oppivelvollisuuden suorittamisesta on sekä oppivelvollisella itsellä että hänen huoltajallaan.
- Perusopetuksen järjestäjän vastuulle kuuluu ohjata ja valvoa, että oppivelvollinen hakee laissa säädettyyn oppivelvollisuuskoulutukseen ennen perusopetuksen päättymistä.
- Perusopetuksen järjestäjän vastuu päättyy
 - kun oppivelvollinen aloittaa opinnot toisessa oppilaitoksessa
 - viimeistään opetus ja kulttuuriministeriön vuosittain määräämänä ajankohtana → vastuu siirtyy asuinkunnalle, jos ei opiskelupaikkaa

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus ja valvonta

- Perusopetuksen järjestäjän vastuun päättymisajankohta sovitettu yhteen sen ajankohdan kanssa, jolloin yhteishakujen tulokset ovat tutkintotavoitteisten ja valmistavien koulutusten osalta selvät (elokuun puoliväli).
- Koulutuksen järjestäjän valvonta- ja ohjausvastuu alkaa pääsääntöisesti siitä, kun oppivelvollinen on aloittanut opintonsa koulutuksen järjestäjän opiskelijana → pelkkä opiskelupaikan vastaanottaminen ei vielä siirrä valvontavastuuta

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus ja valvonta

- Itsenäisesti suorittamalla (näyttö/erityinen tutkinto) valvontavastuu on näytön/erityisen tutkinnon vastaanottavalla taholla. Suorittamistavasta ja valvonnasta tulee olla sovittu.
- Oppivelvollisen asuinkunta ohjaa ja valvoo oppivelvollisuuden ja siihen kuuluvan hakeutumisvelvollisuuden suorittamista silloin, kun vastuu ei kuulu edellä mainituille tahoille.
- Keskeyttämisen ehkäisemiseksi säädetään keskeyttämisvaarassa olevan oppivelvollisen ohjaamisesta ja mahdollisuuksista vaihtaa opiskeltua alaa, oppimisympäristöä taikka koulutuksen järjestäjää
 - täydentää lukiolain ja ammatillisen lain voimassa olevia säännöksiä

8 § Opiskelupaikan osoittaminen

- OKM päättää vuosittain ajankohdan (yhteishaun aikataulu huomioiden), johon mennessä oppivelvollisella oltava opiskelupaikka
 - sama ajankohta, jolloin valvontavastuu siirtyy perusopetuksen järjestäjältä asuinkunnalle, jos oppivelvollinen ilman opiskelupaikkaa (7 §)
- Jos oppivelvollisella ei ole tähän ajankohtaan mennessä opiskelupaikkaa
 - asuinkunta selvittää yhdessä oppivelvollisen kanssa oppivelvollisen tilannetta ja ohjaa hakeutumisessa
 - viime sijassa asuinkunta osoittaa opiskelupaikan soveltuvassa valmistavassa koulutuksessa

11 § Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

- Oppivelvollisuuslaki tulisi voimaan vuonna 2021
- Sovellettaisiin niihin, jotka ovat lain voimaan tullessa perusopetuslain mukaan oppivelvollisia.
- Velvoite hakeutua ja jatkaa vaikuttaa käytännössä heihin, jotka lain voimaantullessa eli keväällä 2021 ovat yhdeksännellä vuosiluokalla.
- Koulutuksen maksuttomuutta koskevat uudet säännökset tulisivat sovellettavaksi ikäluokka kerrallaan.

Opetuksen lisäksi myös materiaalit maksuttomiksi

- Maksuttomuutta koskevien ehdotusten mukaan opetus sekä lisäksi osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit ja työvälineet, työasut sekä työaineet olisivat toisen asteen opiskelijalle maksuttomia. Jo nykyisten säännösten mukaan opetus on maksutonta toisen asteen koulutuksessa kansanopistoja lukuun ottamatta, joissa voidaan periä opiskelijamaksuja.
- Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tarjottava oppimateriaalit ja muut tarvittavat työvälineet opiskelijan käyttöön. Koulutuksen järjestäjä voisi itse päättää, miten se hankkii materiaalit ja välineet sekä miten se tarjoaa nämä opiskelijoiden käyttöön.
- Poikkeuksena maksuttomuuteen olisivat erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet, kuten soittimet ja urheiluvälineet.

Oikeus yhteen ateriaan päivässä säilyisi

- Jo nyt voimassa olevien säännösten mukaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijalla on oikeus yhteen maksuttomaan ateriaan päivässä.
- Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus useampaan ateriaan päivässä koulupäivän pituuden perusteella. Sisäoppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus niin sanottuun täysihoitoon. Toisen asteen maksuttomuus ei muuttaisi näitä periaatteita.

Lisää koulumatkoja korvauksen piiriin

- Toisen asteen maksuttomat koulumatkat korvattaisiin esityksen mukaan nykyisen Kelan maksaman koulumatkatuen puitteissa.
- Maksuttomuuden toteutuessa tukeen oikeuttavan koulumatkan raja laskettaisiin 10 kilometristä 5 kilometriin. Samalla luovuttaisiin 54 euron kuukausittaisia matkakustannuksia koskevasta rajasta.

Huomioita

+ viesti siitä, että toisen asteen tutkinnon suorittaminen on nykypäivänä välttämätöntä ja jolla on merkittävä työuria pidentävä vaikutus ja syrjäytymistä vähentävä vaikutus.

- Hanke on kallis, koska valtaosa toteuttaa em. tavoitteen eikä myöskään ole tietoa, miten oppivelvollisuuden toteuttaminen ja maksuton toinen aste lisäisi toisen asteen tutkintojen suorittamista.

Sivistystoimiala kysyi huoltajien tunnelmia koronaan liittyen

Sivistystoimialan kysely huoltajille

- Toimialajohtaja Timo Jalonen lähetti 15.4. Wilman kautta kyselyn siitä, miten asiakkaat ovat kokeneet koronaviruksen aiheuttamat erityisjärjestelyt sivistystoimialan palveluissa.
- Kysely lähti varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella olevien lasten huoltajille.
- Vapaamuotoisia vastauksia on tullut 17.4. mennessä 341 kappaletta. Vastauksissa käsitellään useiden lasten ja nuorten asiaa.

Yleisiä huomioita arjesta:

- Useita lapsia on palannut päivähoitoon, koska lastenhoito, etätyö ja koululaisen avustaminen ei kerta kaikkiaan onnistu.
- Oppimisvaikeuksissa olevat lapset vaativat suurta huomiota huoltajilta ja huoltajilla on huoli siitä, että omat etätyöt jäävät tekemättä. Omien ja lasten etätöiden tekeminen vaatii hyvin paljon joustoa ja ajankäytön miettimistä.
- Lapset kaipaavat ikäistään seuraa, harrastuksiaan sekä isovanhempiaan ja tämä näkyy vahvasti kotien arjessa. Moni vanhempi kokee, että ruudun ääressä vietetään koko päivä.
- Tyytyväisimpiä vaikuttavat olevan ne, joiden lapset ovat päiväkodissa tai lukiossa. Suurin huoli on pienimmistä alakoululaisista ja yläkoululaisista. Väliin sijoittuvat ammattikoululaiset ja 3. –6.-luokkalaiset.

Huomioita etäopetuksesta:

- Etäopetusjärjestelyihin ollaan nykyään lähes täysin tyytyväisiä. Ensimmäisellä viikolla tilanne oli aika sekava sekä ohjeiden että työskentelytapojen osalta, mutta tilanne selkiytyi jo pääsiäisviikolla.
- Huoltajilta on edellytetty paljon opetusapua ja IT-tukena toimimista etätilanteessa varsinkin pienempien peruskoululaisten osalta. Huoltajat ovat pääsääntöisesti mielellään mukana, mutta riittämättömyyden tunne on suurta ja selvää uupumista joissain vastauksissa havaittavissa.
- IT-yhteyksissä on ollut paljon ongelmia, koska ei ole toimittu koulun vaan yksityisten verkkojen varassa. Kotitalouksissa ei ole varauduttu useampaan etätyöskentelijään samanaikaisesti.

Huomioita kouluruokailusta:

- Kouluruoan hakumahdollisuus on koettu tärkeäksi.
- Erityisesti ruotsinkieliset ja 2. asteen opiskelijat valittelevat, että ruoan hakumatkaan harvennettujen linja-autovuorojen aikaan kesken koulupäivän menee helposti kaksi tuntia, joten ruokaa ei tosiasiallisesti voi hakea.
- Peruskoululaisten huoltajat ovat tyytyväisiä.
- Useassa kodissa ruokamenot on kasvaneet melkoisesti, josta on seurannut taloudellisia vaikeuksia. Myös etätyössä olevan on hankalaa valmistaa ruokaa päiväkotikäiselle tai kouluikäiselle lapselle ja nuorelle.

Sivistystoimialan henkilöstön tunnelmat koronaan liittyen

Sivistystoimialan henkilöstökysely

- Toimialajohtaja Timo Jalonen lähetti koko sivistystoimialan henkilöstölle sähköpostia tiedustellakseen, miten koronakriisin aikana on työ on sujunut ja mitkä ovat henkilöstön tunnelmat.
- Kysely tehtiin 15.4.-17.4.2020
- Vastauksia tuli 249. Henkilöstöä on kaikkiaan 4 000.
- Kaikki vastasivat omalla nimellään ja vastauksia tuli kattavasti eri palvelualueilta.

Yleisiä huomioita:

- Toimialan kokonaisuus saatiin hyvin ja nopeasti toimimaan alkuvaikeuksien jälkeen. Toiminta vakiintui jo kriisin toisella viikolla (viikko 13), ja pääsiäisen molemmin puolin kriisiin on syntynyt rutiinit.
- Ensimmäinen koronaviikko (viikko 12) koettiin kaoottiseksi. Lähes kaikki vastaajat kokivat kokemattomuuden, riittämättömyyden ja hämmennyksen tunteita.
- Vaikeuksia on tuottanut siirtyminen kotitalouksien langattomien verkkoyhteyksien piiriin ja se, että kotoa on puuttunut it-osaamista, jossa opettaja ei ole voinut auttaa.

Huomioita sivistystoimialan henkilöstöltä

- Yksittäisten oppilaiden ja opiskelijoiden tavoittaminen oli aluksi vaikeaa. Huolta on edelleenkin joidenkin oppilaiden ja opiskelijoiden koulunkäynnistä.
- Henkilöstöltä saatu palaute ollut pääasiassa myönteistä. Tyytyväisimpiä ovat lukioiden ja ammatti-instituutin henkilöstön edustajat.
- Erityisen haastavina opettajat ovat kokeneet etäopettaa samaan aikaan, kun kotona koululaisia tai pieniä päivähoitoikäisiä, joille lisäksi pitää valmistaa ja tarjota puuttuva lounas.
- Toimialan esimiehiä on huolettanut, kun työntekijöiden huolenaiheisiin ei vain ole vastauksia: monia huolettaa, sairastunko itse tai sairastuuko läheiseni.
- Kaupungin ja toimialan tiedottamista kriisissä kiitetään.

→ Oppilaille ja opiskelijoille tehdään kysely myöhemmin.

**Hymyile, ilo tarttuu
kauempaakin.**

**Le, din glädje
smittar!**

**Autetaan toisiamme jaksamaan.
Låt oss hjälpa varandra att orka.**